

Impact COVID-pandemie op het Nederlandse weefseldonatieprogramma

Door Debbie Mulder en Robin van Eechoud

De COVID-pandemie heeft grote gevolgen gehad voor de Nederlandse weefselketen. Het heeft geleid tot een terugloop van het aantal raadplegingen, weefseldonaties en -transplantaties. In dit rapport wordt een overzicht gegeven van de impact tot en met mei 2020.

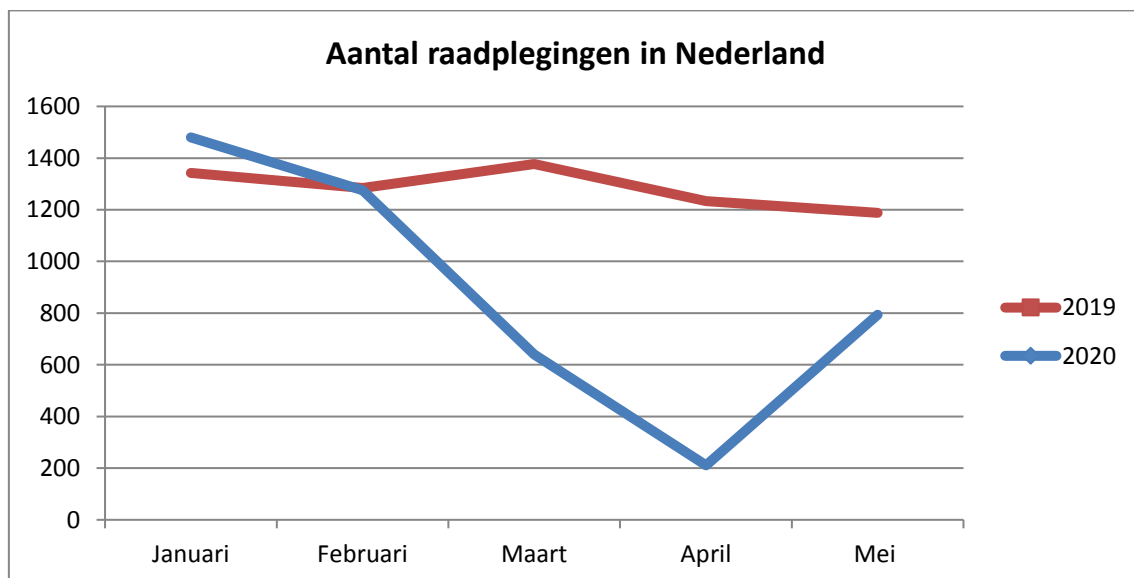
Tijdelijk aanpassingen weefselketen tijdens Covid-19

In onderstaande tijdslijn wordt een beeld gegeven van wat er afgelopen maanden is gebeurd en veranderd in het beleid ten aanzien van weefseldonatie.

Datum	Verandering in weefselketen
13-05-2020	Start uitname huid en hartkleppen bij overledenen die alleen weefsel doneren.
23-04-2020	Start uitname oogweefsel bij overledenen die alleen weefsel doneren.
20-03-2020	Besluit om donatie van oogweefsel en hartkleppen weer op te starten, alleen bij orgaandonoren.
13-03-2020	Besluit om helemaal geen patiënten meer uit te nemen voor weefseldonatie.
12-03-2020	Besluit om alleen negatief geteste patiënten aan te nemen voor weefseldonatie.
02-03-2020	Extra vraag die het orgaancentrum bij weefseldonatie aan de aanmeldend arts stelt: <ul style="list-style-type: none"> • Is er een reële kans dat patiënt geïnfecteerd is met het nieuwe coronavirus? Bijvoorbeeld door nauw contact met een patiënt met een bevestigde infectie of omdat de patiënt in de afgelopen 4 weken is teruggekeerd uit een risicogebied?
27-02-2020	Eerste bevestigde besmetting met COVID-19 in Nederland.
26-02-2020	Risicogebied uitgebreid met meerdere landen (volgens risicogebieden ECDC).
24-02-2020	Italië toegevoegd als risicogebied.
27-01-2020	Covid-19 aangemerkt als algemene contra-indicatie voor weefseldonatie. Een overleden patiënt wordt niet aangenomen voor weefseldonatie indien: <ul style="list-style-type: none"> • De patiënt een actieve of klinisch bewezen infectie heeft of een verdenking op infectie t.t.v. overlijden. • De patiënt minder dan 28 dagen voor overlijden in China is geweest. • De patiënt een infectie heeft doorgemaakt en minder dan 28 dagen symptomvrij is.

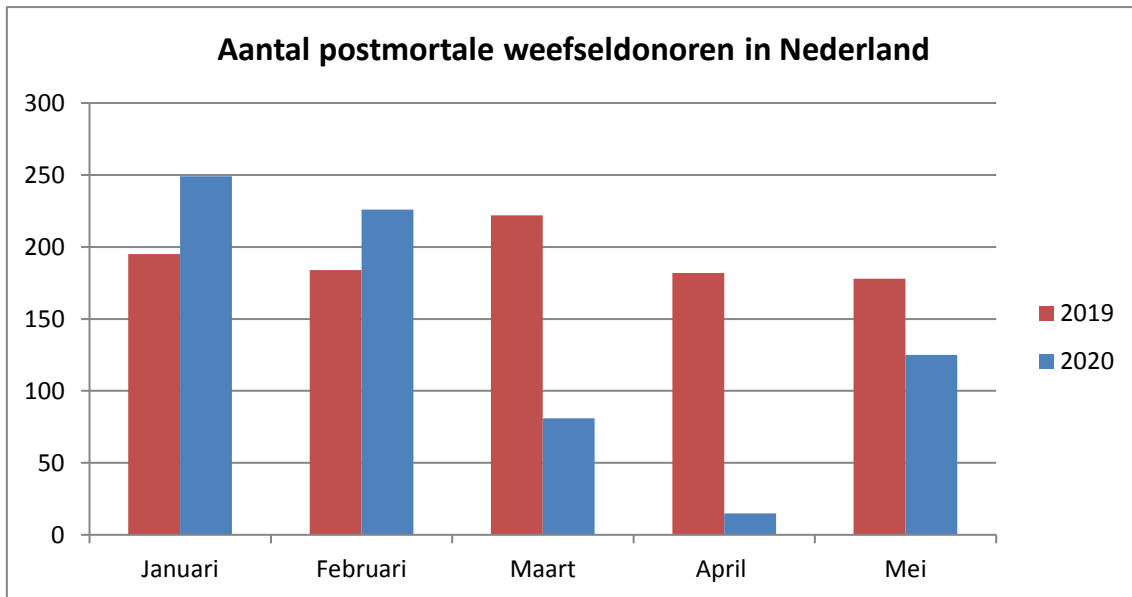
Raadplegingen

De start van de weefsel- en orgaanketen is het raadplegen van het donorregister. Het aantal potentiële weefseldonoren is groter dan het aantal potentiële orgaandonoren. Het aantal raadplegingen is dan ook sterk gecorreleerd met het aantal herkende potentiële weefseldonoren door de artsen in Nederland. Daarom wordt als begin de impact van de COVID-pandemie op het aantal raadplegingen getoond in de eerste maanden van 2020. Onderstaande grafiek toont het verschil in het aantal raadplegingen van januari tot en met mei vergeleken tussen de jaren 2019 en 2020. Vanaf maart is er een plotselinge daling te zien in het aantal raadplegingen van het Donorregister. Dit kan verklaard worden door het veranderde beleid welke door de NTS zelf is opgesteld en gecommuniceerd in verband met de COVID-pandemie. Namelijk dat er vanaf half maart helemaal geen weefseldonoren meer werden aangenomen, behoudens een aantal gecombineerde orgaan- en weefseldonoren. Daarmee was raadplegen van het donorregister bij veel overledenen niet meer nodig. Vanaf eind april werd het doneren van oogweefsel bij overledenen die alleen weefsels doneren weer mogelijk, waardoor raadplegen van het donorregister ook weer meer nodig werd. Dit is te zien in de onderstaande grafiek. Het aantal raadplegingen stijgt vanaf mei, echter is het aantal nog niet op het niveau van voor de pandemie. We verwachten dat de stijging de komende tijd zal doorzetten, omdat in de ziekenhuizen de reguliere zorg weer is opgestart.

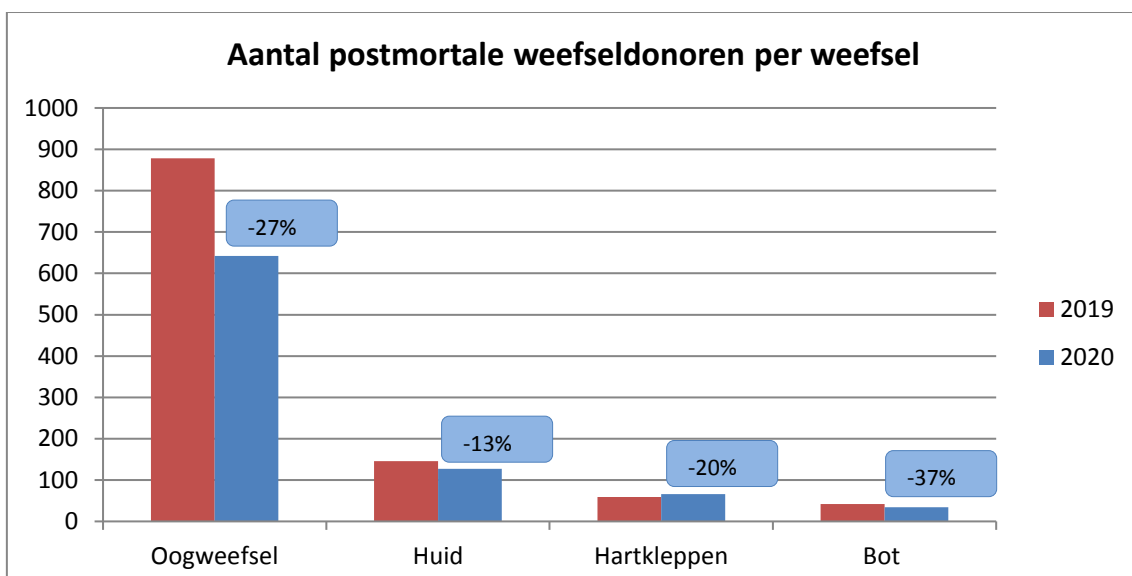

Geëffectueerde postmortale weefseldonoren

In de periode januari tot en met mei 2020 waren er aanzienlijk minder postmortale weefseldonoren waarvan minstens één weefsel is uitgenomen en in de weefselbank is opgeslagen, dan in het jaar ervoor. Normaal gesproken zijn er gemiddeld 192 postmortale weefseldonoren per maand. Sinds begin maart de COVID-pandemie Nederland bereikte, nam dit aantal drastisch af. Met als dieptepunt 15 postmortale weefseldonoren in april van dit jaar. Dit is een afname van **92.2%**. Sinds eind april worden weer postmortale wefseldonatieprocedures opgestart, wat terug te zien is in de cijfers. Het aantal postmortale wefseldonoren is gestegen van 15 in april, naar 125 in mei 2020. Desondanks is dit een verschil van 30% ten opzichte van mei vorig jaar. Dit laat zien dat we nog niet op het niveau van voor de pandemie zitten, maar in de (her)opstartfase.

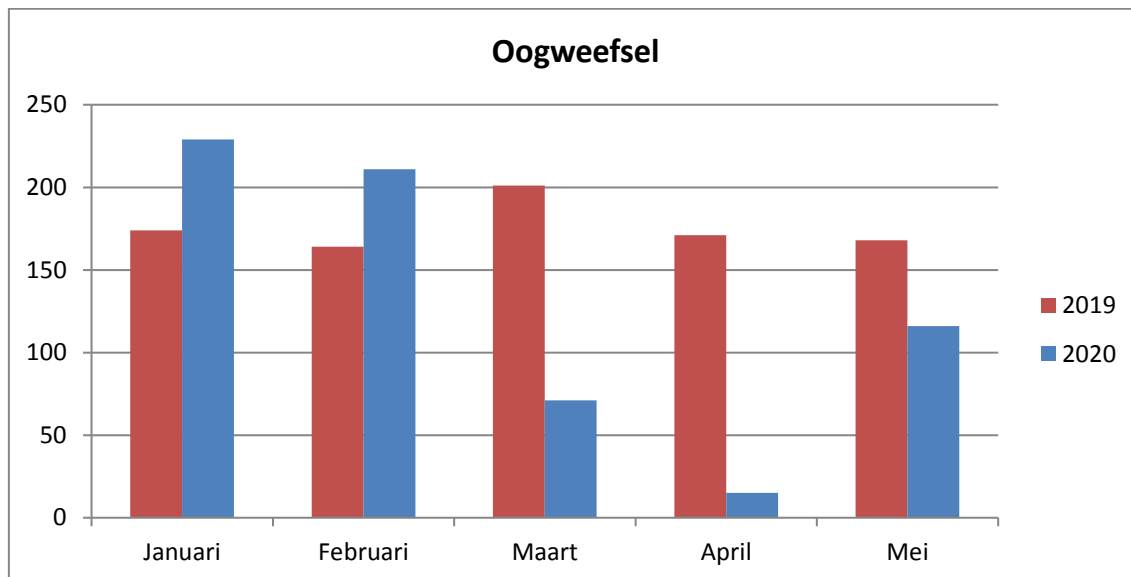

In onderstaande grafiek staan het aantal postmortale wefseldonoren uitgezet per weefselsoort. Wanneer dit gedaan wordt, is te zien dat de pandemie de meeste invloed lijkt te hebben op het aantal oogwefseldonoren, namelijk een afname van 27% in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. Het aantal postmortale wefseldonoren van thoracale aorta's en femorale arteriën is niet in de grafiek verwerkt vanwege de te kleine aantallen.

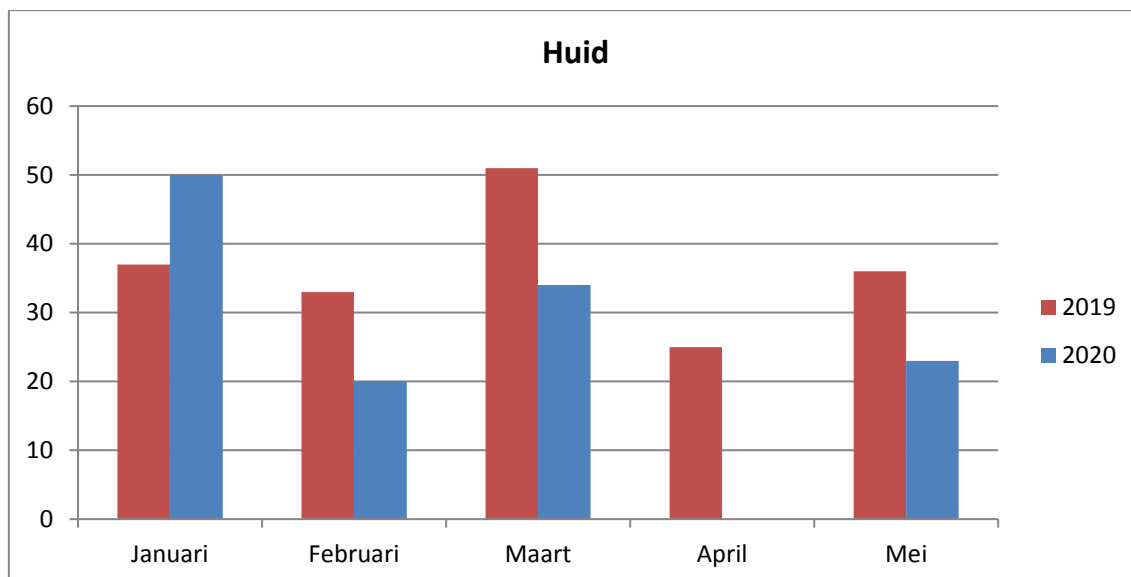

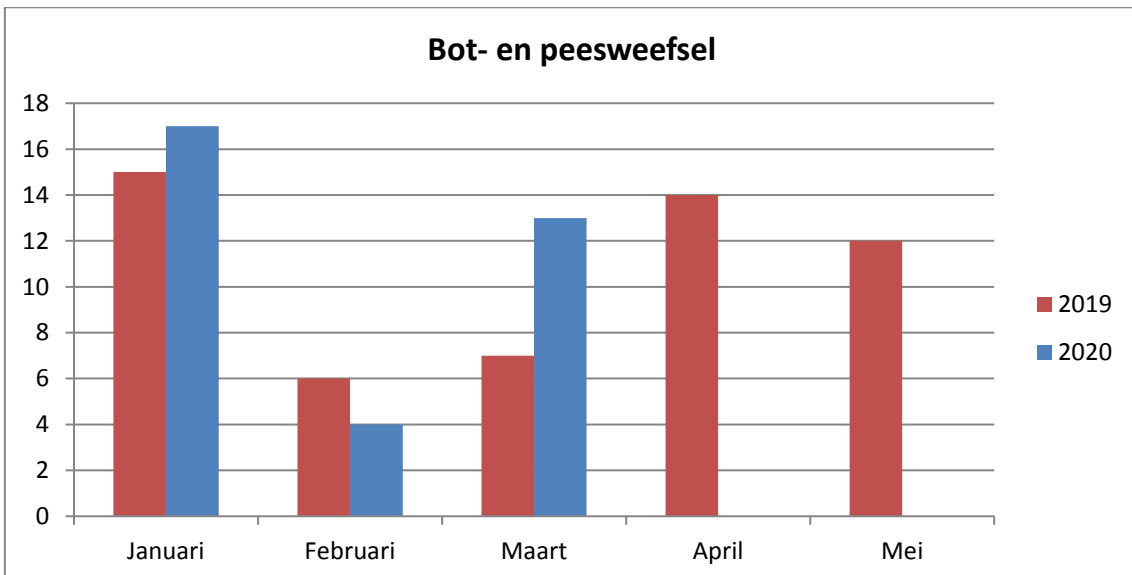
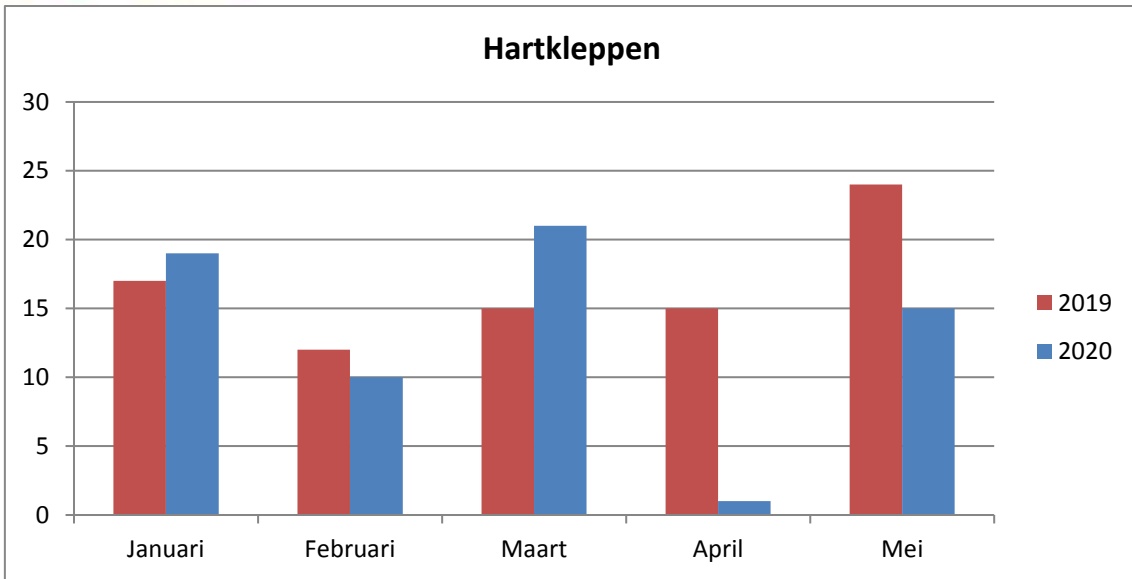
Postmortale weefseldonoren uitgezet per maand

Oogweefseldonatie is het grootste onderdeel van de postmortale weefseldonatie, hierdoor wordt hier qua absolute aantallen ook de grootste impact gezien door COVID. Zo waren er in 2019 gemiddeld 176 oogweefseldonoren (gemiddelde van januari t/m mei 2019) en is dit in maart 2020 gezakt naar 71 donoren (afname van 59.7 %). En verder doorgedaald in april 2020 naar slechts 15 donaties (afname van 91.5%). Vanaf mei zien we dat dit herstellende is naar 116 oogweefseldonoren.

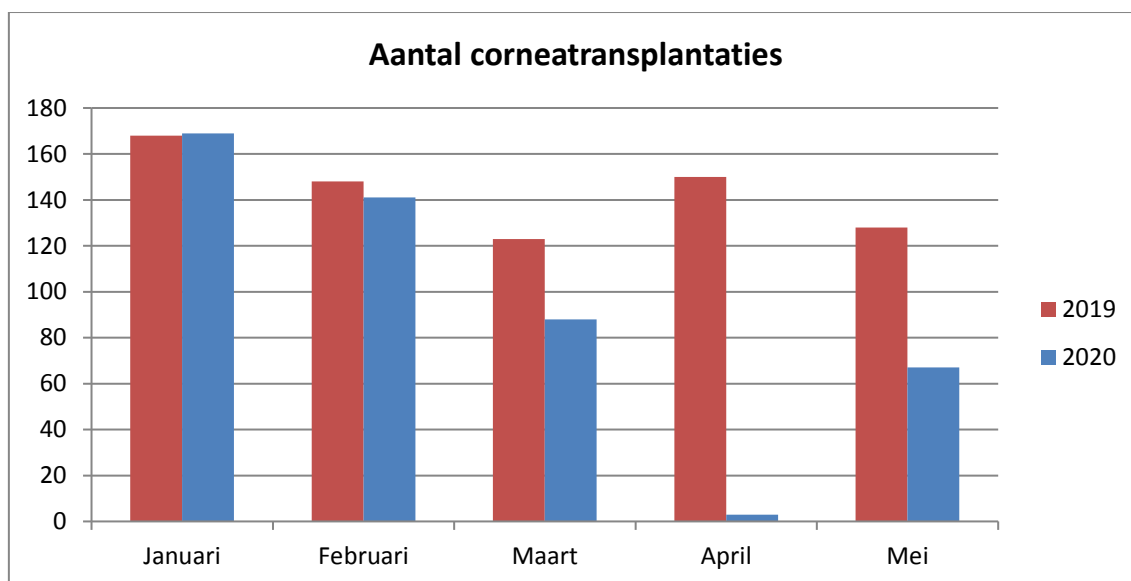
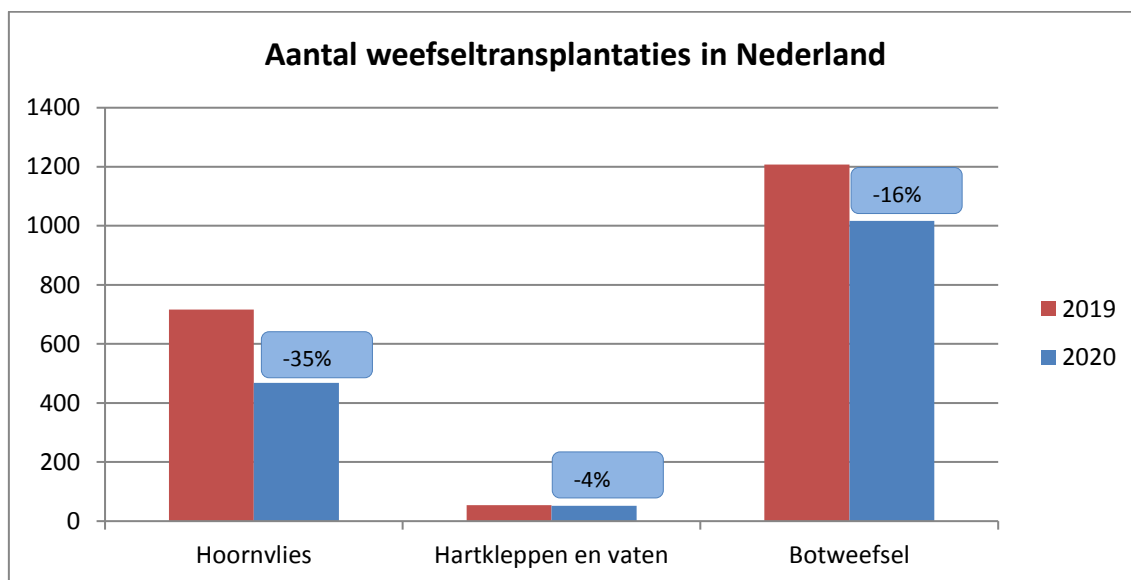
Voor de overige weefsels geldt dat de uitname gedurende een langere periode stil heeft gestaan in het kader van het beleid. In de aantallen is zichtbaar is dat er vanaf medio mei weer opgestart is voor huid en hartkleppen, maar er is nog niet te voorspellen wanneer we op het niveau van voor de maatregelen komen. De uitname van bot- en peesweefsel is nog niet opgestart.

Weefseltransplantaties

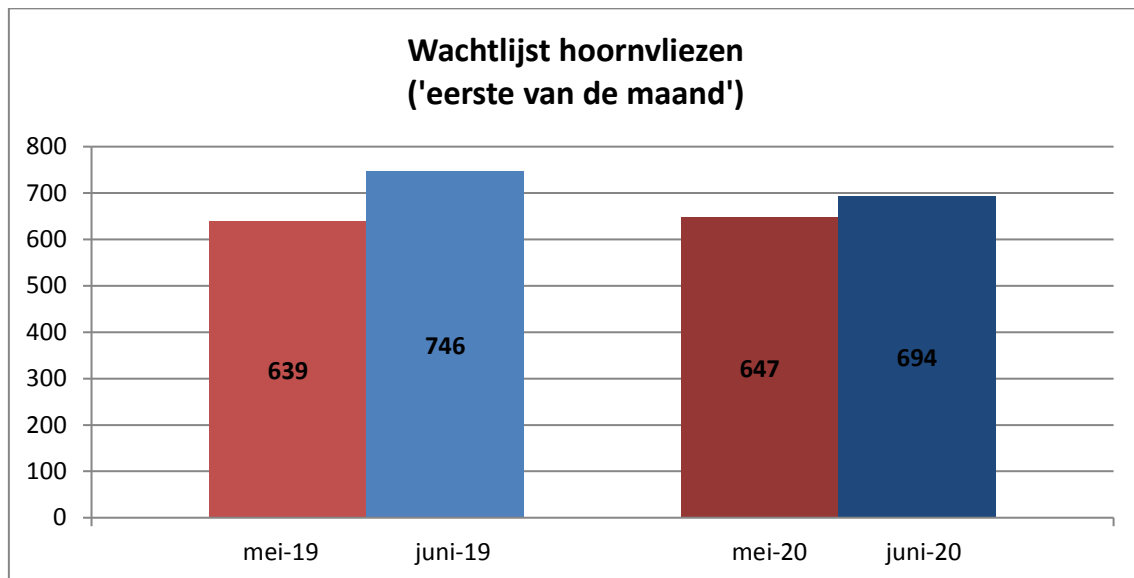
In onderstaande grafieken is het aantal weefseltransplantaties in Nederland in de periode januari tot en met mei vergeleken tussen de jaren 2019 en 2020. Hier is ook te zien dat de COVID-pandemie een afname van het aantal weefseltransplantaties tot gevolg heeft gehad. De grootste afname betreft het aantal corneatransplantaties, dat met 35% is afgenomen. De afname is het grootst in de maand april, waarin er 3 transplantaties plaatsvonden in vergelijking met 150 vorig jaar (verschil van 98%).

Bijkomend is het belangrijk om te vermelden dat de gegevens over het aantal hartkleptransplantaties samen met de transplantaties van botweefsel op een andere manier geïnterpreteerd moet worden dan de transplantaties van de hoorvliezen. Ten eerste omdat deze weefsels langer bewaard kunnen worden dan de hoorvliezen, er is dus een voorraad (geweest) waar uit geput kon worden. Ten tweede lijkt de daling van het aantal transplantaties van de hartkleppen en het botweefsel grotendeels te komen doordat er een stop is (geweest) op de electieve chirurgie. Daarnaast zijn er voor deze weefselgroepen ook alternatieven, waardoor een afname van het aantal transplantaties niet zegt dat deze patiënten niet geholpen zijn.

Voor de transplantaties van hoorvliezen is dit een ander verhaal. De impact hiervan is goed te zien in de wachtlijstgegevens. Het aantal patiënten op de wachtlijst is zowel in mei als in juni 2019

vergeleken met 2020 gestegen (respectievelijk 16.7% en 7.3%). Echter door de tijdelijke teruggang in reguliere zorg en electieve chirurgie is deze hoornvlieswachtlIJst minder hard gestegen, dan dat gebeurd zou zijn als alleen het weefseldonoraanbod zou zijn getroffen door de COVID-pandemie.

Bijlagen

Tabel 1 Aantal raadplegingen Donorregister per maand in Nederland

	2019	2020	Vershil
Januari	1343	1480	10.2%
Februari	1284	1275	-0.7%
Maart	1377	640	-53.5%
April	1234	211	-82.9%
Mei	1188	794	-33.2%

Tabel 2 Aantal geëffectueerde postmortale weefseldonoren per maand in Nederland

	2019	2020	Vershil
Januari	195	249	28%
Februari	184	226	23%
Maart	222	81	-64%
April	182	15	-92%
Mei	178	125	-30%

Tabel 3 Aantal Nederlandse postmortale weefseldonoren per weefsel (januari t/m mei)

	2019	2020	Vershil
Oogweefsel	878	642	-27%
Huid	146	127	-13%
Hartkleppen	59	66	-20%
Bot	42	34	-37%

Tabel 4 Aantal Nederlandse postmortale weefseldonoren per weefsel per maand

		Januari	Februari	Maart	April	Mei
Oogweefsel	2019	174	164	201	171	168
	2020	229	211	71	15	116
Huid	2019	37	33	51	25	36
	2020	50	20	34	0	23
Hartklep	2019	17	12	15	15	24
	2020	19	10	21	1	15
Bot- en peesweefsel	2019	15	6	7	14	12
	2020	17	4	13	0	0

Tabel 5 Aantal weefseltransplantaties in Nederland (januari t/m mei)

	2019	2020	Vershil
Oogweefsel	717	468	-35%
Hartkleppen	54	52	-4%
Bot- en peesweefsel	1208	1017	-16%

Tabel 6 Aantal corneatransplantaties in Nederland per maand

	Januari	Februari	Maart	April	Mei
2019	168	148	123	150	128
2020	169	141	88	3	67
Vershil	0.59%	-4.7%	-28.4%	-98%	-47.7%

Tabel 7 Aantal wachtlijstpatiënten voor corneatransplantatie in Nederland

Mei	2019	2020	Vershil
	639	746	16.7%

Juni	2019	2020	Vershil
	647	694	7.3%